Nykarleby

Ifyllen af folkskolelärarinn J. Olin i Nykarleby j:n (Sokla)

(Uppteckningen med anteckningarna d. 23 juli 1874)

Skriftspråket	Kalsten		Skriftspråket	Kalsten
röd =	rö	att	hvila =	åsta k vila
Du stod =	sto		syl =	syl
sto =	sto		Jag talar =	jah tålar
god =	gool		hålet =	håle
glad =	glad		stolit	stule
heiman =	heimen	att	sälja	fara åsta såle k stän
+ bröd =	~~blöd~~ båld	hon	stjälpte	själft
köld =	köld		tåg	tåg
lärd =	lärd man		bak	båk
Du styrde =	styst		halm	hålm
att mörda =	mörda	att	hjälpa	jälp
+ låg (adj.)	låg		tolf	tolf
låg (adb.)	lå		elva	elva
dag	i da, en dag		skild	sjild
dagen	syns dån		sylta	sylta
Du säger	säger, kort å ljud		blå	blå
att gömma	jöma lång ö		flat	flat
" gäspa	jäspa		glad	glad
geting	jäting		klar	klar
kaget (s.)	täje		plåt	plåt
vägen	väjen		slå	slå
tjugit	sjurgd		fogel	fogel
tinget	tinje		himmel	himmel
drängar	dränjen		nykel	nytjeln
strängar	strängan		gafvel	gavel
lagen (sup.)	täje		virfvel	virvel
vägen (d.)	väjen		kittel	tjeteln
+ viken	vitje, af vägen		vigsel	vigning
saken	sätjen		kord	kol
locket	lätje		hårdare	hålare
nyckit =	nytje		gårds.	stängd
att skära (ob.)	sjära, kort å	att	fördas	fålas
en skära (subst.)	sjäro	en	börda	kolo
+ farlig	farle	+	stall	stall
förlig	förle		kulle =	kulla
mälla	mäla	+	fann =	fam
ädla	edlo		jämn, jämt =	jämn, jämt
+ själa	själa		barn	bän
Du stal	stal		flarn	flan, på not
sol	sol		garn	garn, & gan
hjul	jul	+	aln	aln
skäl	skäl	att	bulna	bålna
ihjäl	ihäl		mala	mäln
öl	ol lång ö		kärna (mörk)	tjärna
solen	solen		horn	horn
hjulet	jule		gärna	järna
malad	mäla		kvarn	kvarn

1564

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Skriftspr.	Dialekten	Skriftspr.	Dialekten
kvarnar=	kvärnar	svart	svart
hjärne=	järne	1565 bart (m. mark)	bärt
hjörn	bjärn	stjärt	sjärt
		bort	bort
+ ja kan	jag kan	hört	
annat	anan	har hört	ha hört
brunn	brunn	+ liu	lis-l
strand	stranden	liten	lis-lan
hund	hund	hjol	tjol
vind	vind & väder	ätel	rät
+ lång	lang	att slipa	slepa
längre	länger	slägt	slakt
tung	tung	att slockna	slocka
yngre	ynger	slug	slu
ugn	eum	+ tjuga	tjuvo
lugn (adj)	lungn	sjunde	sjunde & sjuond
vagn	vangn	en stuga	stogon
att välsigna	välsine	att gnuga	knaga
+ i kvällsvärd	i aftost	+ skugget	sjaddje
kvällsvärd	kvälsvat	väggen	vaddjen
+ hals	hals	laggen	ladjen
falsk	falsk	säcken	sättjen
ilsken	ilsk, arg	stacken	stattjen
hors	fors	har huggit	huddje
först=	först	" stuckit	stuttje
första	första	bryggor	bryddjor
hvad hörs=	va hörs	huggen! (imp)	huddje
+ sju	sju	drycken ut! (imp)	drick, oppvä
sjö	sjö	+ att lukta	lofta
att skina	lik skriftspråket	en lykta	lofte
skjorta	stulas på o n	att raffsa	verb räfs, en räfso
stjärna		att stuffta	graffa
+ skåret	fräje	dopt	dopt
barnet	bane	jag köpte	köft
strå, strået	strå, stråde	knapt	knaft
litet	lite	du knäpte	knäfte
mycket	mytje	+ att quälla	knälla
har burit	ha bure	" guida	knida
" hållit	" hulde	en guista	knisto
" stuckit	" stuttje	+ beskt	besket
är skådadt	är skåda & sitt	friskt	friskt
" målat	" måla	svenskt	svensk
" skuret	" skure	+ hjärta	järta
i somras	e sämarst	hjon	dräng jon, tjenstejon
i vintras	e vintrast	+ hvina	vina
i morgons	e mann	hvässa	vässa
+ galt	~~galt~~ galt	+ hvart	hvart
att svälta	te svält	tvillingar	tvillingar
+ bulta	bulta	tinningar	tinningar
bälte	bälte	att tvinna	tvinna
gammalt	gamalt	en tvaga	tvaga

Skriftspr.	Dialekt	Skriftspr.	Dialekt
+ mull	muld	att vanda	vand
kall	kald	1566 strang (subst. o. adj)	strang, strang = man
ett såll	ett såld	+ se	si, mest skåda
att sälla	sälda	fredag	fridag, fridan
en källa	in kåldo, tjällo	lät (subst)	~~tjäno~~ båta
+ käring	tjärng	en grinuna	in gnemo
talg	~~talgen~~ talg	frisk	frisk
talgen	tåljen	+ klo	klan
+ varg	varg	stor	stor
vargen	varjen	+ bred	breed
berg	bärg	att supa	åsta sjupa til stån
berget	bärje	ett skum (s.)	skym
+ damm	damm	ett rum	rym
att damma	att dämma upp	att skumma,	skyma
jag kommer	ja komber	" rymma	rýma
att samla	sambla	+ ny, nytt	nyan katt, nyä=
samlige	sambl̥e	att frysa	frys | = hus
sämre	sämber	skymning	i skymningen
att hamra	hambra	att ryfvas, gves, gys,	gys, gvest, gvdett
+ ynka	ynka	" krona	krona
att jänka	jänka	" klifva	klif
" sanka	sanka	+ gäd	gäl
+ skvala	skvala	råg, rågen	råg, räijen, rågen
att skvalpa	skvalpa	stor råge	råga
en skvätt	skvätt	att sofva	åsta sova
+ vittne	vittne	en måne	måna
botten	botten	blå, blått	blå vast, blåll garn
vatten	vattne	+ järn	järn
att hvitna	hvitna	väl	väl
" rättna	rättna	vård (gårds-)	hässbon
+ värkte	värkt	vård, vårdt (p.d.)	vård, vårdt
starkt	starkt	vered	verlden
mörkt	mörkt	+ bröd	bro
+ efter	bakett	spö	spöd
efterst kom	sist	mödrar	modror
+ brida	vrida & brida	skörd	skörd
vrist fot	vrest	öster	öster
att vrenska	vrenska	bröst	bröst, bryst
vråk	vrå, vraen	bröst	bröst
att vråla exen	böula	+ hanar	hanan
" vråka	vråka tjara	stake	staka
		tand	tann
+ gaf	gaf	axel (åkdrus-)	axoln
karl	kar	axel (människo-)	axlen
att hålla	hald	+ sedan	sån
land	land	fenan	fenon
stång	stang	att hemta, ta, taigo, tatar	o.s.v.
att gå	ga	hett	heit
+ ved	vad	jag gifver	ja jer
jag tillåt	tillåt	att dricka	åsta drick
det tjöd	så juda	" trilla	trello

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8
TIFFEN® Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Skriftspråk	Dialekt
+ mellan	mellan
jag har sitt	ja ha sitt
har gifvit	ha give
att hvitna	vitna
+ brinna	brinn
till	till
+ axe	axe
arm	årm
droppar	droppor
sommar	såmarn
att duga	dåga
ett bad	båd
udde	udd
har brunnit	ha brunne
gubbe	gubbin
spjälde	spjäd
att dåna	dåna
att slåss	slåas
+ lodde	doh bodd
gost	godt
har sofvit	ha sove
stugor	stugor
nu	nåh
att kunna	kuna
rutten	reti
hund	hund
hustru, hustror	el kåring
+ styrke	styttje
att skynda	sjynde
ny	rydjen
öfver	över
att börja	byre
öppen	epe
gott för	godt för
stå före	sta fore
+ lada	ladon
en trana	ein tråno
naken	nåtjen
du satte	sätt
du gladde	glåd
fjäder	fjädron
slåde	slåda
sämre	sämber
skjälk	själk
märr	hest märren
+ själf	själv
genom	jenom
att skälfva	darra
tyst	tyst
en kyrka	en tjörtjon
en gök	gåuk

Skriftspråk	Dialekt
övre	övre
fötter	föter
större	stör
löss (sg. o. pl.)	
+ ben	bein
flere	fleir
gå hem	ga heim
är hemma	är heim
en slem	sleim
mer	meir
en slef	sleif
+ flöte	flöt
hö	höe, höije
gröt	gröit
att öda	öda ut skog
; böla	böuka
att böla	böula som oxen
snöd	snöv
att stöka	söuka
# och = åh	kort vokal ljud
både dum och jag	boh doh åh jah
eller = ska doh ga; äle ska jah ga	
antingen han eller jag = lika	
kvarsten = eller, kvartjen, äle	
ändå änta	
likväl likaväl	
men (kmil)	lika med skrift
utan (kmj)	
att	
för att, för håk, med kort ä	
då tå, med kort ä	
sedan, medan, sån, sålang	
tills tårtill	
förrän förån kort ä	
fast, fastäh, fastån " ä	
efterhand ättsom	
om om	
bättre än jag, båter än jah	
så länge som sålang som	
+ af = af klaud = lagna	
bakom = efter =	
från = för = framför =	
nedanför = uppåt =	
neråt = förbi =	vid
genom = omkring =	
mot = mellan = mot =	
nära = hos = på =	
uppå = utom = till =	
undan = under = utan =	
ur = bredvid ät	

Konjunktioner

Prepositioner

Alle dessa med klippa äro likt

Skriftspråk	Dialekt
# en karl	ein kar
karlen	karro
karlar	karan
karlarne	karana
bred	bred
breden	breden
bredar	bredar
bredarna	bredarna
prästen	prostehn
stormen	stormehn
hundarne	hundan
kästens	kästehns
karlarnes	karans
en karls	in kars styrka
+ smed	smed
smeden	smån
smeder } =	smedan
smederne }	
hand	hand
händen	händen
händer	händer
händerna	händren
prästen	prästehn
prästernas	prästrens
+ ett får	eit får
fåret	fåre
feta får	feit fårer
klorna	klorn
fårets	fåres
fårens	fårens
mina barn	min bån
nya hus	ny huser
två svin	två svin
tre bref	tri bräif
+ en torpare	in torpar
torparen	torparn
två torpare	två torparer
torparene	~~gubb~~ torparen
+ gubbe	gubb
gubben	gubbin
gubbar	gubban
gubbarne = {	gubban
en stake	staka
staken	stakan
stakar	två stakar
stakarne, tem	de stakana
+ flicka	flicko
flickan	flickon
flickor	flickor
flickorna	flickorna
flickans	flickos

Skriftspråk	Dialekt
stuga	ein stogo, stogo
stugan	stogon
stugor	stogor
stugorna	stogona
+ ett öga	eit öga
ögat	obestem öga
ögon	ögor
ögona	ögona
ett dike	dik
två diken	ditjen
hundra diken	jypa dikjen
ett bräde	eit bräi
två bräden	två bräi-der
ett stycke	eit styck
två stycken	två styttjen
+ fader, fäder =	fader, fadran
moder, mödrar =	modrom, modror
fadern, modern =	fadern, modrom
son, söner, söner	son, söner, kort ö
sonen, sönerne	sonen, sönen, k. ö
broder, bröder	broder, bröder
syster, systrar	syster, systror
gås, gäss	gås, gåsar
bro, broar	bro, broven
+ ett får	eit får
å, åar	å, åna, flera
åu, åarne	åån, ~~åna~~
klo, klor	klån
klor, klorna	klonan
tå, tår, en tår	tå, tånar
ko, kor	en ko, två hovar
svin, svinen	hoen, hoarne
by, byar	by, byar
byn, byarne	byen, byjan
sko, skor	sko, skoar
sjö, sjöar	sjö, sjöan
+ gubbe	gubb
gubben	gubbin
# den rike bonden =	in rikan bond
den rika enkan =	in riken entjo
det rika huset =	ett rikt hus
de rike bönderne =	de rik bondren
de rika enkorna =	de rik entjona
de rika husen =	de rik husen
den lille pojken =	han de lilsk pojten
den lilla flickan =	hon " " flickon
det lilla barnet =	hå de " " bånet
de små pojkarne	de små pojkan
de små flickorna	de små flickorna
de små barnen	de små bånen

8.

+ en rik bonde =	in rikan	bond	rik	rik
en rik enka =	in riken	entjo	rikare	rikare
ett rikt hus =	in rikan	gett	rikast	rikast
rike bönder =	rik	bönder	fattig	fate
rika enkor =	rik	entjor	fattigare	fateare
rika hus =	rik	gårar	fattigast	fateast
en vacker båt =	in grannan	båt	gammal	gambäl
en vacker kärra =	in grannen	tjärro	äldre	gamblare
ett vackert hus =	e grannä	hus	äldst	gamblast
vackre båtar =	gran	båtar	grov	grov
vackra kärror =	gran	k tjärror	gröfre	gröver
vackra hus =	gran	huser	grövst	gröfst
+ pojken är liten =	lilkan	pojke	liten	lils'k
flickan är liten	lilkan	flicko	mindre	minder
barnet är liten	lilk=ä	bån	minst	minst
pojkarne äro små	små	pojkar	god	bra
flickorna äro små	små	flickona	bättre	bäter
barnen äro små	små	bånen	bäst	bäst
pojken är frisk	friskan	pojke	stor	stor
flickan är frisk	frisken	flicke	större	stär
barnet är frisk	friskä	bån	största	störst
pojkarne äro friske	frisk	pojkar	elak	slak
flickorna äro friska	frisk	flickor	värre	värr
barnen äro friska	frisk	båner	värst	värst
+ en längre karl =	in längeran	kar	en vackrare flicka =	in grannare flicko
ett vackrare hus =	e grännare	hus		
+ du är yngre än jag:	doh	är yngre än jak	han är allra yngst =	ale yngst

# en, en, ett =	ein	eitt	den första, det f.	den första, hak första
två, två			den andre, den a. det a. =	han anan, hak ana
tre	tri		den tredje	den tredi
fyra			det fjärde	fjäl
fem			det femte	femt
sex			den sjätte	sjätt
sju			den sjunde	sjende
åtta			den åttande	åttond
nio	nie		den niende	niond
tio	tie		den tionde	tiond
elfva			den elfte	älft
tolf			den tolfte	tolft
tretton			den trettonde	trettond
tjugu	tjuvo		den tjugunde	tjuvond
trettio	träte		den trettionde	trätiond
åttatio	åtäte		den åttationde	åttationd
nittio	nitte		den nittionde	nittiond
hundra	hundra		den hundrade	hundrade
# jag =	jak	mig = mäh	ni = neh	ofs = ofs
du =	doh	dig däh	ni = neh	er = ader
han =	hank	hans = hans	konom = hank	
hon =	honk	henne, hennars	henne = hen	
de =	dek, dek	dems, tåuras	dem tem	ock dem
det =	häk	dels	det häk	sig, fäk

1569

+ min häst =	men häst	min ko =	mitt fjun =	mätt
din, din, ditt =	den, tätt	för	1570 mine hästar =	min hästar
sin, sin, sitt =	sin, sätt	för	mina kor =	min kuddor
vår, vår, vårt =	vår	vårt för	våra =	vår =
er, er, eert =	ader	ädert	era =	ader =
+ denne, denna, detta =	däh	ar, i maskul & femeni		
desse, dessa, dessa =	däh	ar, tam de		
den här, den här, det här =	hä	de, neutrum		de här
den där, den där, det där =	för	fjer, storkna, storfjen		de där
sådan, sådan, sådant =	toko	de, mistag nu dö!		sådana
+ som =	hvars =			
+ hvilken?	hvilken?		hvilket?	hvilka? =
hvem?	hvemo?		hvad?	hvarv?
+ någon =	någo =		något =	några =
annan	annan		annat	andra
ingen	ingen		intet	inga
hvar	hva		hvart	alla
själf =	man =	hvarandra		båda, bägge
+ hit	här		hva	
dit	där		så, fälund	
hvart?	hvar?	hvarfär?	annorlunda	
någonstanda			någorlunda	
någonsttädes		då	för många fär	
annanstädes			någonttädes	

# att binda	att bindas	
jag binder	jag bindes	
jag band	jag bands	
vi bundo	vi bundos	
bundit	han har bundits	
bind	slås!	
binden	slåns!	
bindande	bunden, -d, -na =	
+ att skada	att skädas	
jag skadar	jag skädas	
jag skadade	jag skädades	
jag har skadat	jag har skädats	
skada!	brattas!	
skaden!	brattens!	
skadande	skadad, -dt, -de =	
+ att bygge	att byggas	
bygger	bygges	
byggde	byggdes	
byggt	där has byggts	
bygg!	mins!	
byggen!	minnens!	
byggande	bygd, -dt, -da	
att köpa	köp!	att köpas	förlikes
köper	köpen!	köpes	förlikens
köpte	köpande	köptes	köpt
köpt		köpts	köpta

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007
Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

10.

1571 v

+ att sko=		han skall skos=	
han skor=		han skos=	
skodde=		han skodde=	
han har skott=		han har skott=	
sko.=		skodd=	
skon.=		skodda=	
roende=			
× följa=	följer=	följde=	följt=
göra	gör	gjorde	gjort
gläda	gläder	gladde	gladt=
köpa	köper	köpte	köpt
lägga	lägger	lade	lagt
rödja	rödjer	rödde	rött
säga	säger	sade	sagt
sälja	säljer	sålde	sålt
skölja	sköljer	skölje	skölj
mörja	smörjer	smorde	smort
välja	väljer	valde	valt
städja	städjer	stadde	stadt
stödja	stödjer	stödde	stödt
ärja	ärjer	ärde	ärde
× knuffas=	knuffades=		knuffats
skuffas=	luggas=	rökas=	lyftas
fördas	kappas	narras	pussas
lätjas	fattas	suttas	brottas
sparkas	harmas	andas	vändas
stångas	runkas	mörkas	vässas
hämmas	vistas	tredskas	handskas
emuisas	ruffinas	dagas	(jöntas)
+ ledas	idas	jag idder	jag har int idits=
tröstas	ytras	skämmas	jag skämder
krimas	vännas		lärdas
+ förlikas	lyftas	skiljas	giftas
+ bitas	förfaras	mötas	slås
+ stickas	knipas	förgås	
		han knips	

Den sist tillagas på ett särskilt papper förteckning på alla i dialekten brukliga starka verb efter sådana som gå efter fjärde konjugationen, ett dessa uppräknas inf., praesens, perfectum och supinum t. ex.
lika, lider, led, lidit; taga, tager, tog, tagit
bjuda bjuder bjöd bjudit; binda, binder, band, bundit.
Det är oftast icke att anse sådana upptecknas en sådant finnas i dialekten flera, som skriftspråket ej har. Sålt. ex. finns läka infin. läk i vissa socknar, i st. f. skriftspråkets läkte

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black